

**Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида 2023 йил учун
коррупцияга қарши курашиш тизимининг амал қилиши ҳақида
УМУМИЙ ҲИСОБОТ**

**I. Коррупцияга қарши курашишга оид чора-тадбирлар
дастурлари ижроси тўғрисида умумий маълумот.**

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 27 ноябрдаги ПФ-200-сон “Коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш ҳамда давлат органлари ва ташкилотлари фаолияти устидан жамоатчилик назорати тизими самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармонининг 1-илоvasи билан тасдиқланган Коррупцияга қарши курашиш бўйича 2023-2024 йилларга мўлжалланган Давлат дастурида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида Марказий банкнинг 2023 йил 28 ноябрдаги 1960-сонли Фармойиши қабул қилиниб, дастурда белгиланган муддатларда вазифалар ижросини таъминлаш бўйича масъуллар бириктирилди.

Дастурнинг 25-банди: Ўзбекистон Республикаси Марказий банки таркибий бўлинмалари ва ҳудудий бош бошқармалари ходимларининг этика ва коррупцияга қарши курашиш соҳасида ўқитилишини ташкил этиш бўйича 2024 йил учун ўқув-семинар Дастури ишлаб чиқилиб, мазкур дастурда Марказий банк тизими ёшларида коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатни шакллантиришни назарда тутувчи учрашув ва семинарлар ўтказилиши белгиланди.

Дастурнинг 38-банди: Марказий банк Бошқарувининг 2020 йил 26 ноябрда 26/8-сонли қарори билан тасдиқланган “Марказий банк тизимида харидларни амалга ошириш” Тартиби ҳамда Марказий банкнинг Харид комиссияси аъзолар тўғрисида маълумотлар Марказий банкнинг расмий веб-сайтига жойлаштирилган.

Дастурнинг 39-банди: Марказий банкнинг расмий веб-сайтида бўш иш ўринлари ҳамда номзодларга қўйилган талаблар тўғрисида маълумотлар жойлаштирилиб борилмоқда, шунингдек Марказий банкнинг “Бўш иш ўринлари” махсус телеграмм боти яратилган бўлиб, мазкур бот орқали фуқаролар бўш иш ўринлари тўғрисида маълумот олишлари ва ҳужжат топширишлари имконияти яратилган. Шу билан бирга, Марказий банк тизимида мавжуд вакант иш жойлари ҳамда номзодларга қўйилган талаблар “Очиқ маълумотлар порталига” жойлаштирилган.

1.2. Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш миллий кенгашининг 2023 йил 7 апрелдаги 9-сонли йўғилиш баённомасига мувофиқ ишлаб чиқилган ҳамда Коррупцияга қарши курашиши агентлиги (кейинги ўринларда - Агентлик) билан келишилган ҳолда тасдиқланган **Марказий банк фаолиятида коррупцияга қарши курашиш самарадорлигини янада оширишга қаратилган чора-тадбирлар дастурида** белгиланган вазифалар ижроси тўлиқ таъминланиб, тегишли ойлик ҳисоботлар ҳар ой якуни бўйича Коррупцияга қарши курашиш агентлигига киритлди.

II. Сиёсат ва тартиб-таомиллар.

Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг тавсияларига асосан ҳамда **ISO 37001:2016** коррупцияга қарши курашиш халқаро стандарти талабларидан келиб чиқиб, Марказий банкда коррупцияга қарши курашиш борасидаги ишларни тартибга солувчи **12 та** ички норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тасдиқланган.

Марказий банк бошқарувининг тегишли қарорлари билан:

- Марказий банкнинг Коррупцияга қарши курашиш Сиёсати;
- Марказий банк тизимида манфаатлар тўқнашувини аниқлаш ва бошқариш тўғрисидаги Низом;
- Марказий банкда коррупцияга қарши курашиш тизимининг ҳолати тўғрисидаги ҳисоботни шакллантириш ва тақдим этиш тўғрисидаги Низом;
- Марказий банк тизимида ишга қабул қилинаётган номзодларни ўрганиш тўғрисидаги Йўриқнома;
- Марказий банк тизимида ходимларни этика ва коррупцияга қарши курашиш соҳасида ўқитилишини ташкил этиш тўғрисидаги Йўриқнома;
- Марказий банк тизимида контрагентларни ўрганишга оид Йўриқнома;
- Марказий банк тизимида алоқа каналлари орқали коррупциявий хатти-ҳаракатлар ҳамда манфаатлар тўқнашуви тўғрисида келиб тушган хабарларни қабул қилиш ва кўриб чиқиш Регламенти;
- Марказий банкда коррупциявий хавф-хатарларни баҳолаш Услубиёти;
- Марказий банк тизимида коррупцияга қарши тартиб-таомилларнинг самарадорлигини мониторинг ва назорат қилиш Услубиёти;
- Марказий банк ходимлари Одоб-ахлоқининг қоидалари ҳамда Одоб- ахлоқ комиссияси тўғрисидаги Низом;
- Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тизимида ходимларнинг коррупциявий хатти-ҳаракатлари ва одоб-ахлоқ қоидаларини бузиш ҳолатлари устидан хизмат текширувлари ўтказиш бўйича Регламенти;
- Марказий банк тизимида коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган ходимларни рағбатлантириш ҳамда уларнинг тақиб қилинмаслиги кафолатлари тўғрисидаги Тартиб тасдиқланди.

Ўзбекистон Республикасининг “Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонуни талабларидан келиб чиқиб, Марказий банк тизимида давлат харидларини амалга ошириш Тартиби такомиллаштирилди.

III. Коррупциявий хавф-хатарларни баҳолаш.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 11 майдаги “Давлат бошқаруви соҳасида коррупциявий хавф-хатарларни бартараф этиш механизмларини такомиллаштириш ва ушбу соҳада жамоатчилик иштирокини кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги **ПҚ-240-сонли** қарори ижросини таъминлаш мақсадида Марказий банкда коррупциявий хавф-хатарларни баҳолаш Услубиётига мувофиқ Марказий банкка юкланган барча **функциялар бўйича коррупциявий хавф-хатарлар** таҳлил қилинди.

Таҳлил натижаларига кўра Марказий банкка қонунчилик ҳужжатлари билан юклатилган **17 та** вазифа ва функциялардан 3 таси (харидларни амалга ошириш, ишга қабул қилиш, Марказий банкнинг назоратга доир функциялари) бўйича хавф-хатар даражаси “ўрта” даражада ва қолган функциялари бўйича “паст” даражада баҳоланди ҳамда уларни камайтириш юзасидан тегишли чоралар белгиланди.

Бунда, Марказий банк фаолиятида коррупциявий хавф-хатарларни умуман олганда “паст” даражада баҳоланиши Марказий банк томонидан аҳоли ва тадбиркорлик субъектларига бевосита банк-молия хизматлари кўрсатилмаслиги ҳамда харидларни амалга ошириш, ишга қабул қилиш ва Марказий банкнинг назоратга доир функцияларини амалга ошириш бўйича қарорларнинг коллегиял тартибда қабул қилиниши, фаолиятнинг тўлиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар билан тартибга солинганлиги ва иш жараёнларини автоматлаштириш чоралари кўрилганлиги билан изоҳланади.

Баҳолаш натижалари асосида шакллантирилган Марказий банкнинг Коррупциявий хавф-хатарлар харитаси ҳамда хавф-хатарларни камайтиришга қаратилган чора-тадбирлар дастури ва тегишли маълумотлар **"E-Anticor.uz"** электрон платформасига жойлаштирилди.

IV. Коррупцияга қарши курашиш борасида амалга ошириладиган тартиб-таомиллар.

4.1. Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш.

Марказий банк тизимида манфаатлар тўқнашувини аниқлаш ва бошқариш тўғрисида Низом талабларига асосан Марказий банкнинг марказий апарати, ҳудудий бош бошқармалари ва тасарруфидаги корхоналарда меҳнат қилаётган барча ходимларнинг манфаатлар тўқнашуви бўйича йиллик декларациялари тақдим қилинди.

Марказий банк тизими бўйича умумлаштирилган **“Манфаатлар тўқнашуви реестри”** шакллантирилди ҳамда тегишли маълумотлар **"E-Anticor.uz"** электрон платформасига жойлаштирилди.

Шунингдек, Марказий банк тизимида бўш иш ўринларга номзодларни лавозимга тайинлаш ҳамда лавозимини ўзгартириш (ротация) жараёнида номзодларнинг манфаатлар тўқнашуви мавжуд/мавжуд эмаслиги тўғрисидаги декларациялари таҳлил қилиниб, тегишли хулосалар берилди.

4.2. Коррупцияга қарши қоидаларни ташкилот шартномаларига киритиш.

Марказий банк тизимида харидларни амалга оширишда тузиладиган хўжалик шартномаларига Ўзбекистон Республикасининг **“Давлат харидлари тўғрисида”**ги Қонунининг **46-моддасига** асосан харидларни амалга оширишда коррупцияга йўл қўймаслик принципларидан келиб чиқиб, коррупцияга ва қонунчиликнинг бошқача тарзда бузилишларига йўл қўймаслик ҳамда манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш бўйича шартлар киритилди.

Марказий банк тизимида ишга қабул қилинадиган ходимлар билан тузиладиган меҳнат шартномаларида лавозим мажбуриятларини суистеъмол қилмаслик, Марказий банкнинг ички меъёрий ҳужжатлари, шу жумладан коррупцияга қарши курашиш қоидаларига риоя қилиш ҳамда бирор бир шахслар ёки ходимлар томонидан содир этилган коррупциявий ҳуқуқбузарликларнинг ўзларига маълум бўлган ҳолатлари ҳақида ўз раҳбарини ва Марказий банкнинг коррупцияга қарши курашишга масъул бўлган таркибий бўлинмасини зудлик билан хабардор қилишга оид мажбуриятлар белгиланди.

4.3. Контрагентларни текшириш.

Марказий банк тизимида контрагентларни ўрганишга оид Йўриқнома талаблари асосида харидларни тендер, танлов ва тўғридан-тўғри амалга оширишда иштирокчиларда **аффилиланганлик, манфаатлар тўқнашуви ва бошқа коррупциявий хатарларини олдини олишга қаратилган 155 та** контрагентлар бўйича ўрганишлар ўтказилиб тегишли хулосалар берилди.

Ўрганиш натижалари бўйича шакллантирилган контрагентларни ўрганиш реестри **"E-Anticor.uz"** электрон платформасига жойлаштирилди.

4.4. Ишга қабул қилинаётган номзодларни ўрганиш.

Марказий банкка ишга қабул қилинаётган номзодларни ўрганиш тўғрисида Йўриқнома талабларига асосан **93 нафар** номзодлар ўрганилди. Мазкур ўрганишлар жараёнида номзодлар ҳамда юқори лавозимга тайинланаётган ходимларнинг манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари, аввалги иш жойидаги хулқ-атвори ҳамда коррупциявий хатти-ҳаракатларни содир этиш билан боғлиқ маълумотларга эътибор қаратилди.

Ўрганиш натижалари бўйича шакллантирилган номзодларни ўрганиш реестри **"E-Anticor.uz"** электрон платформасига жойлаштирилди.

Ходимларни ўқитиш ва коммуникация тадбирлари.

5.1. Ходимларнинг ҳуқуқий онгини ошириш юзасидан ўқитиш тадбирлари.

Марказий банк тизими ходимларининг этика ва коррупцияга қарши курашиш соҳасида ўқитилишини ташкил этиш бўйича 2023 йилга мўлжалланган ўқув-семинар дастури тасдиқланган.

Мазкур дастур доирасида Марказий банк тизими барча ходимлари учун **71 маротаба** (Марказий аппаратда - 9 та, ҳудудий бош бошқармаларда - 42 та, тасарруфдаги корхоналарда - 18 та) давра суҳбати, маъруза ва семинарлар ташкил этилди.

5.2. Марказий банк раҳбариятининг коррупцияга қарши муросасиз муносабати.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раисининг ходимлар ва кенг жамоатчилик учун коррупцияга қарши курашишга оид мурожаати Марказий банк расмий веб-сайтига жойлаштирилди.

Шунингдек, “Янги Ўзбекистон” газетасининг 2023 йил 10 августдаги 158-сонида Марказий банк раисининг **“Коррупция-иллат, унга қарши курашиш эса катта масъулият”** мавзусида мақоласи чоп этилди.

5.3. Коррупцияга қарши курашиш соҳасида хорижий тажрибани ўрганиш.

Марказий банк бошқарувининг 2023 йил 4 майдаги 12/2-сонли қарорига мувофиқ жорий йилнинг 12-13 июль кунлари Комплаенс-назорат ва ички аудит департаменти ходимларининг **Грузия Миллий банкига ташрифи** ташкил этилиб, Миллий банкнинг коррупцияга қарши комплаенс-назорат соҳасидаги тажрибаси ўрганилди ҳамда ўрганиш натижалари асосида ишлаб чиқилган таклифлар Марказий банк раҳбариятига киритилди.

Жорий йилнинг 19-26 август кунлари Комплаенс-назорат ва ички аудит департаменти ходимлари **Туркиянинг Истанбул шаҳрида Triple Point Engineering** томонидан ташкил этилган **“ISO 37001 Пора олиш-бериш билан курашиш (коррупцияга қарши курашиш) менежмент тизими аудити”** мавзусида ўтказилган ўқув курсида иштирок этди.

Шунингдек, Комплаенс-назорат ва ички аудит департаменти ходимларининг **Халқаро валюта жамғармасининг** Кавказ, Марказий Осиё ва Мўғулистон давлатларини техник қўллаб-қувватлаш маркази (ССАМТАС) томонидан 2023 йил 16-19 октябрь кунлари **Қозоғистон Республикаси Олмаота шаҳрида** ташкил этилган **“Коррупцияга қарши курашиш мавзусидаги”** семинарда малакаси оширилди.

V. Коррупциявий хатти-ҳаракатлар ва ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар бериш тизими.

Марказий банк бошқарувининг 2022 йил 24 сентябрдаги 21/8-сонли қарори билан “Марказий банк тизимида алоқа каналлари орқали коррупциявий хатти-ҳаракатлар ҳамда манфаатлар тўқнашуви тўғрисида келиб тушган хабарларни қабул қилиш ва кўриб чиқиш Регламенти” тасдиқланган.

Шунингдек, Марказий банк тизими ходимларининг коррупциявий хатти-ҳаракатлари ҳақида хабар беришга мўлжалланган **4 та алоқа каналлари** (расмий веб-сайт, электрон почта, телеграмм бот, ишонч телефони) ишга туширилган.

Марказий банк тизими ходимларининг коррупциявий хатти-ҳаракатлари ҳақида келиб тушган мурожаатлар “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”ги қонун ҳамда Марказий банкнинг Коррупцияга қарши курашишга оид ички идоравий ҳужжатларида белгиланган тартибда кўриб чиқилади.

Шу билан бирга, Марказий банк бошқарувининг 2023 йил 25 мартдаги 8/13-сонли қарори билан “Марказий банк тизимида коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабар берган ходимларни рағбатлантириш ҳамда уларнинг таъқиб қилинмаслиги кафолатлари тўғрисида”ги Тартиб тасдиқланган.

Ҳисобот даврида Марказий банк тизими ходимларидан коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисида хабарлар келиб тушмаган.

VI. Мониторинг, назорат ва профилактик тадбирлар.

Марказий банк бошқарувининг 2023 йил 8 июлдаги 21/1-сонли қарорига асосан Марказий банкнинг коррупцияга қарши курашишга оид ички норматив-ҳуқуқий ҳужжатларида белгиланган вазифалар ижроси юзасидан **барча ҳудудий бош бошқармаларда амалга оширилаётган ишлар ҳолати жойига чиққан ҳолда ўрганилди.**

Шунингдек, ўрганишлар давомида ҳудудий бош бошқармалар ходимлари учун коррупцияга қарши курашишга оид қонунчилик ҳамда Марказий банкнинг ички норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари мазмун-моҳияти ва талаблари юзасидан **ўқув-семинарлар** ташкил этилиб, ходимлар билан **профилактик суҳбатлар** ҳамда **аноним сўровлар** ўтказилди.

Марказий банкнинг марказий аппарати, ҳудудий бош бошқармалари ҳамда тасарруфдаги корхоналарда меҳнат қилаётган **4 131 нафар** ходимларнинг коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар билан танишиб чиққанлик даражасини аниқлаш мақсадида жорий йилнинг июнь ойида мониторинг тадбирлари доирасида **тест синовлари** ўтказилди.

Шунингдек, **соҳага оид босма кўргазмали материаллар ва қўлланмалар** – Коррупцияга қарши курашишга оид асосий тушунчалар, қонунчилик ва Марказий банк ички идоравий ҳужжатларидаги нормалар ва талаблар юзасидан **Қўлланма**, ходимлар иш столига қўйиладиган **“тейбл-тент”** ҳамда биноларнинг кириш қисмига ўрнатиш учун **баннерлар** тайёрланиб, барча ҳудудий бош бошқармалар ҳамда марказий аппарат таркибий бўлинмаларига етказилди.

VII. Аниқланган қоидабузарликлар ва уларга таъсир чоралари.

Марказий банк тизими ходимлари томонидан коррупцияга қарши курашишга оид қонунчилик ҳужжатлари ҳамда Марказий банкнинг ички меъёрий ҳужжатларини бузиш ҳолатлари қайд этилмаган.

VIII. Хулосалар.

- Марказий банкда Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг тавсияларига асосан ҳамда ISO 37001:2016 коррупцияга қарши курашиш халқаро стандарти талабларидан келиб чиқиб, Марказий банкда коррупцияга қарши курашиш соҳасини тартибга солувчи 12 та ички норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тасдиқланди.

- Марказий банкка юкланган барча функциялар коррупциявий хавф-хатарлари таҳлил қилиниб, коррупциявий хавф-хатар даражаси бўйича тоифаларга ажратилди. Баҳолаш натижалари юзасидан шакллантирилган Коррупциявий хавф-хатарлар харитаси ҳамда хавф хатарларни камайтиришга қаратилган чора-тадбирлар дастури шакллантирилди.

- Марказий банк тизимида манфаатлар тўқнашувини аниқлаш ва бошқариш тўғрисида Низом талаблари асосида Марказий банк бўйича умумлашган Манфаатлар тўқнашуви реестри шакллантирилди ҳамда барча “потенциал” ҳолатларнинг “реал” манфаатлар тўқнашувига айланишини олдини олиш бўйича чоралар белгиланди ва назоратга олинди.

- Хўжалик шартномалари ҳамда меҳнат муносабатларини тартибга солувчи шартномаларда коррупцияга қарши қоидаларни назарда тутувчи шартлар киритилди.

- Марказий банк тизимида харидларни амалга оширишда ҳамда тизимга ишга қабул қилинаётган ва юқори лавозимга тайинланаётган номзодларни ички норматив ҳужжатларда белгиланган тартибда ўрганиш амалиёти йўлга қўйилди.

- Марказий банк ходимларининг коррупцияга қарши курашишга оид билим ва кўникмаларини ошириш, коррупциянинг моҳияти, сабаблари, ижтимоий жиҳатдан хавфли ва зарарли оқибатлари тўғрисида умумий тасавурни шакллантириш мақсадида мунтазам равишда ўқув семинарлари ва профилактик тадбирлар ўтказилиб келинмоқда.

- Коррупцияга қарши курашишга оид босма кўرғазмали материаллар ва қўлланмалар тайёрланиб, барча ҳудудий бош бошқармалар ҳамда марказий аппарат таркибий бўлинмаларига етказилди.

- Марказий банк ходимларининг коррупция билан боғлиқ хатти-ҳаракатлари ҳақида хабар беришга мўлжалланган **4 та** махсус (*расмий веб-сайт, телеграм бот, ишонч телефони, электрон почта*) алоқа каналлари ишга туширилди.

IX. Коррупцияга қарши кураш тизимини янада ривожлантириш бўйича таклифлар ва тадбирлар режаси.

1. Марказий банкнинг коррупциявий хавф-хатар даражаси “ўрта” баҳоланган функцияларига масъул таркибий бўлинмаларда ходимлар учун махсус ўқув семинарлар ўтказилишини ҳамда ходимларнинг коррупцияга қарши курашиш соҳасига оид билим ва кўникмаларини баҳоланишини таъминлаш.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Коррупцияга қарши курашиш ишларининг самарадорлигини рейтинг баҳолаш тизимини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-81-сонли қарорида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш юзасидан Марказий банк тизимида коррупцияга қарши курашиш соҳасида амалга оширилаётган ишлар бўйича маълумотларни “E-antikor” электрон платформасига жойлаштириш.

3. Марказий банк фаолиятида коррупцияга қарши курашиш самарадорлигини янада оширишга қаратилган 2024 йил учун чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш ҳамда сифатли ижро этилишини таъминлаш.

**Комплаенс-назорат ва ички
аудит департаменти директори**

Д.Холмуродов